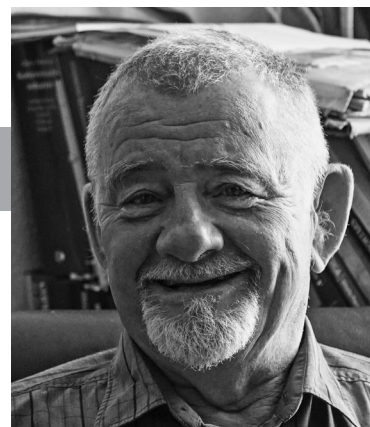

„A műalkotás lényege az esztétikum megnyilvánulása”

Fotó: Vadóczi Dávid

Interjú Monostori Imrével

Monostori Imre (1945, Tamási) József Attila-díjas irodalomtörténésszel, a Németh László Társaság alapító tagjával, az Új Forrás korábbi főszerkesztőjével beszélgettünk, aki 2020-ban megkapta a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozat kitüntetését is. Szó esik a kutatói pálya kezdetéről, tanári, szerkesztői, könyvtárigazgatói mindennapokról, Németh László életművéről s jövőbeni könyvtervekről is.

– *Meséljen, kérem, szellemi hátteréről! Hogyan dőlt el, hogy irodalomtudós lesz?*

– A szegedi egyetemen kezdtem kapiskálni, mi is valójában az irodalom. A gimnáziumban még csak egy tantárgy volt a sok közül, mindig szerettem, de inkább csak mint kikapcsolódást, szellemi élvezetet. Nem tudom, hogy irodalomtudós vagyok-e, sosem tartoztam egyetemhez vagy professzionális munkaközösséghez, szabad értelmiségi voltam mindig. Első volt a család, az egzisztenciális biztonság, ami persze nem zárta ki, hogy hűséges maradjak az irodalomhoz. S milyen különös: már a szakdolgozat írásakor Németh László volt a kutatási témám Tamás Attila, az egyetem akkor fiatal docensének ajánlására. Aztán jött az egyetemi doktori vizsga, majd a sikeres kandidátusi próbatétel, s innentől már menthetetlenül irodalomtörténésszé kellettennem. De kritikákat is írtam, főleg pályatársakról (azóta is mondogatom: soha nem felejtik el az érintettek, ha valami jót

írtál róluk; de azt se, ha rosszat!). A tudományos pályám kezdete nehézkes volt, évekig nem volt lehetőségem teljes lendülettel csak szakmai kérdésekkel foglalkozni, a tanárkodás után mindig több állásom volt egyszerre, s némely körülmények gátolták az elmélyült tudományos munkát. Mindenesetre a kandidátusi értekezésem 1989-ben megjelent a Magvetőnél, talán ezzel kezdődött a szakmai ismertségem.

– *Kik voltak a legkarizmatikusabb tanárai, mesterei?*

– Szerencsére voltak igazi mestereim, különben talán nem is lett volna pályám. Tamás Attila, a líratörténet és a lírai műnem tudosa jelentős hatással volt egész irodalomszemléletemre. Korábban belém rögzült, hogy a műalkotások funkciója, hogy tükrözzék saját korukat (lásd Lukács György). Tamás Attila ezzel szemben azt állította (lett is belőle elég baja), hogy a műalkotás lényege az esztétikum megnyilvánulása – órahasonlata szerint egy barokk

korabeli órának nem az volt a fő funkciója, hogy a barokk korát tükrözze, hanem az, hogy pontosan mutassa az időt. Haláláig tartottam vele a kapcsolatot, minden könyvemet elküldtem neki. A többi kiváló mesteremmel folyóirat-főszerkesztőként kerültem kapcsolatba, főként Cs. Varga István jóvoltából. Például Grezsa Ferencsel, aki már akkor az egyik leghitelesebb Németh László-kutató volt. Bámulatos szívóssággal haladt kutatói útján, s kedves, melegszívű ember volt. Tőle a filológiai fegyelmet tanultam: tudományos érvei a megfogható bizonyítékok voltak (ma is jólesően gondolok arra, hogy a Németh-életműről szóló monográfia-trilógiájának utolsó kötetéről olyan kritikát írtam, melyet szívesen fogadott). Legnagyobb emberélményem Vekerdi László volt, ő írta az első könyvet Németh Lászlóról még 1970-ben, ezért persze meghurcolták. Nem volt ember, aki szellemileg ellenállhatott volna neki. S mindez olyan bátorsággal párosult – jóllehet békés, szelíd ember volt –, hogy inkább elugráltak előle az ellenfelei. Nem is csinált akadémiai vagy egyetemi karriert, visszahúzódva, könyvtárosként élte mindennapjait, utolsó idejét már idősök otthonában. A mai napig tanulok (lopkodok) tőle, nincs olyan írása, amely ne lenne fontos. Domokos Mátyásban magabiztossága, félelmetes szakmai tudása és memóriája ragadott meg, pártfogolt ő is, Németh László neki is személyes ügye volt. Sokat jelentett Fodor András jelenléte, ő is erősen pártolta az Új Forrást, Németh László szűk köréhez tartozott, levelezésük ma is meghat. Feladatok sokaságát vállalta magára a nagy, sorsdöntő ügyektől egészen a költőpalánták istápolásáig. Biztatott, segített, munkákkal bízott meg. Csoóri Sándort, aki sokat tanult Németh Lászlótól (és Illyés Gyulától), érdekelték a kutatásaim, s bár nem találkoztunk gyakran, együtt tudtunk gondolkodni. Egyik esszékötete szerkesztője is voltam, számos könyvét dedikálta. Tüskés Tibor pedig szintén „vidéki” könyvtáros, folyóirat-szerkesztő és irodalmár volt, tisztelője Németh László-

nak, s kitűnő munkatársa az Új Forrásnak, tisztafejú gondolkodó, aki mindig az irodalmi értékeket kereste. Több megbecsülést érdemelt volna.

Ők szinte valamennyien vendégei voltak a könyvtár rendezvényeinek, nem emlékszem, hogy egyszer is visszautasítottak volna. Csak-hogy Cs. Varga kivételével, aki állandóan biztatott a kandidátusi fokozat megszerzésére, azóta már mind eltávoztak mellőlem.

– *Évekig tanított Tatabányán, milyen tapasztalatokat szerzett?*

– A szakmunkásképző iskolai tanári pálya hasznos bevezetője volt felnőtt életemnek, ugyanazon iskolában a feleségemmel 1969-től. Úgy éreztük, életünk nagy lehetősége előtt állunk: végre tanárok lettünk. Szép időszak volt ez a hat év, keserűség is volt benne, de nem ez dominált. A tanoncok ismeretei rendkívül hiányosak voltak, csak az ragadt meg bennük, amit az órán hallottak. Nagy szerepe volt az enyhe teatralitásnak: rá kellett kényszeríteni a gyerekeket arra, hogy a tanárt figyeljék, jó hangulat, egy kis ripacszkodás, vigyázva, nehogy anarchiába fulladjon az óra. Történelmet, magyar nyelvet és irodalmat tanítottam, szerettem magyarázni, felvilágosítani, okosítani. Visszatekintve, véletlen utcai találkozások jutnak eszembe, amikor valamelyik volt tanítványom szólít meg, és jókedvűen idéz szakmukis tanári pályám villanásaiból (de most már tanár úrnak szólít, nem tanár elvtársnak).

S ha már belecsöppentem egy ilyen sajátos szociológiai közegbe, igyekeztem kihasználni a lehetőséget: gályapadból laboratóriumot csinálni, ahogyan azt Németh Lászlótól tanultam. Olvasás- és művelődésszociológiával kezdtem foglalkozni, legelső könyvem e tárgyban jelent meg 1983-ban, és szakmai sikert aratott, bőven jelentek meg róla recenziók.

A tanári léthez hozzátartozott az emberi sorsvállalás is. Például, hogy mennyit szabad lenyelni a közvetlen hatalomtól, s mikor kötelező fellázadni, ami már nem pedagógiai

kérdés, hanem becsületbeli ügy. Volt részünk ilyenekben is, melyek vége páros távozásunk lett az intézményből. Ma is büszke vagyok erre a döntésünkre, megerősödve kezdtünk új életet.

– *Meséljen az Új Forrásnál töltött évekről, hogyan kezdődött az együttműködés?*

– A hetvenes évek közepe felé történt, hogy levetkőzve arisztokratizmusomat, fölkerestem a szerkesztőséget, és megmutattam nekik a már említett olvasás- és művelődésszociológiai írásaimat. Szívesen fogadtak, s közölték ezeket, majd egymás után jöttek a megbízások. 1979-ben rovatvezető, néhány év múlva főszerkesztő-helyettes lettem. Nagy Gáspár Nagy Imre-versének politikai botránnyát megúszva 1985-ben főszerkesztővé neveztek ki. Újra kellett szervezni a szerkesztőséget, innentől kezdődik folyóirat-szerkesztői működésem lényegi része. Ma is meg tudom erősíteni valahai elképzeléseim helyességét. Egy folyóirat minősége csaknem kizárólag a főszerkesztő akaratától és rátermettségétől függ, a fő szempont nálam az volt, hogy a lap egyszerre legyen színvonalas és közérthető. Szerettem a pontosságot és a következetességet. Voltak sistergős konfliktusok is a szerkesztőségben belül, ám nem ez volt a jellemző, hanem az értelmes munka, sok vidámsággal és kellemes izgalommal. 1990-ben adtam át a főszerkesztői tisztet Jász Attilának. Az Új Forrás szerkesztésében azóta nem veszek részt, de ha megkérnek, egy-egy írással támogatom a folyóiratot.

E három évtized során kialakult egyfajta stilisztikai iskolázottságom, meg tudtam különböztetni a jót a rossztól, a bűzát az ocsútól. Jótékonyan hatott saját íráskultúrámról és döntésképeségemre, volt mit mivel összehasonlíthatnom. Intellektuális világom kialakulásában sokat segített e tapasztalatom. S érzelmileg, etikailag is fontos volt ez az időszak; számtalan döntést kellett meghoznom, megmagyaráznom, komoly felelősséget, sőt rizikót vállalva, s nem csak a régi rezsim idején.

Szerkesztőségi értekezlet, Kovács Lajos, Wehner Tibor, Jász Attila, Monostori Imre (1998. június 8.)

– *1990-től már könyvtárigazgatóként működik. Hogyan tudta összeegyeztetni a kutatást a könyvtári feladatokkal?*

– A könyvtárosság és a folyóirat-szerkesztés inkább inspirálta kutatásaimat, semmint gátolta. A tatabányai József Attila Megyei Könyvtár igazgatójaként voltak privilégiumaim: kutathattam bármikor bármit, s a kezem ügyében voltak a bibliográfiák, lexikonok, folyóiratok, újságok, könyvek, s ha hiányzott valami, könyvtárközi kölcsönzéssel hozzájutottam. Szerdai napokon be sem kellett járnom: ez volt a hivatalos kutatónapom. Mindez nem jelentette azt, hogy a könyvtári munkám gyengült volna, az egyensúlyra mindig ügyeltem. Az igazgatói tevékenység volt a legnehezebb munkaköröm, viszont itt kaptam a legtöbb szeretetet, nemcsak szakmai és fenntartási kérdésekkel kellett foglalkoznom, hanem negyven ember sorsával is. Nyugállományba vonulásom után tizenegy évvel is tartom a kapcsolatot a még működő régiekkel, ma is segítenek kutatásaimban. A folyóirat-szerkesztői lét lazább, kedélyesebb, amolyan szorgalmi feladat volt, kínos szakmai kötöttségek nélkül. Baráti kör és a szabad információcsere lehetősége, ugyanakkor állandóan benne volt a levegőben az izgalmas kockázatok miatti fenyegetettség érzése, hogy vajon mit nehezményeznek a felsőbb hatalmak.

A Hófúvás szagát című megyei antológia bemutatója a tatabányai Tonett Kávéházban (1993. december 10.)

– *Életművének egyik legfontosabb szerzője Németh László. Hogyan került közel hozzá?*

– A gimnáziumban kevés szó esett Németh Lászlóról (az irodalomtankönyvünkben amolyan lábjegyzetként szerepelt Oravec Paulával egy sorban), odahaza sem emlegettük. Az egyetlen kezdetem el olvasni, s a *Bűn* című regénye tetszett meg nagyon, olyan világba vezetett, amely nagy erővel ragadta meg a képzeletemet – ma is hangoztatom, hogy ez a regény nem afféle másodrangú munka. Különös, hogy mégis az esszéíró Németh László érdekelt jobban. A „társadalmi” drámáit is szerettem, bár azok többsége nem átütő erejű, a szakdolgozatom e műveket elemezte. A doktori munkám a Németh László-i ideák világa, tartalmi értékelése, a kandidátusi disszertációm pedig a Tanú-korszak bemutatása és fogadtatástörténete. E lépcsőfokokkal lassan-lassan ráfordultam a pályára. Erős dac is munkálkodott bennem, ugyanis Németh László esszéírói munkásságának nagy része a jobb könyvtárak zárolt kiad-

ványok tárában volt elhelyezve. Ez engem fölhaborított, és elhatároztam, hogy előbb-utóbb feltöröm ezt a megátalkodott zárat. Évekkel később – egy csoportos ösztöndíj részeseként Budapesten – ez végre sikerült: mindenféle ajánlások birtokában végre szabadon kutathattam. Majd sikerült megvásárolnom a Tanú összes számát eredeti kiadásban, s már semmi akadálya nem volt a módszeres búvárkodásnak. Hogy miért Németh László? Léte, munkássága jóval több mint irodalmi jelenség. Azon kevesek közé tartozik, akik nemcsak nagy írók, hanem nagy szellemek is voltak. Aki valaha már találkozott ezzel a gazdag és színes szellemmel, nem vonhatja ki magát a hatása alól. Emiatt is nehezteltek rá sok évtizeden keresztül, mert veszélyes volt mindegyik politikai rendszerre.

– *Ön a Németh László Társaság egyik alapítója, majd elnöke. Fel tudná idézni az alapítás körülményeit, a Társaság célkitűzéseit?*

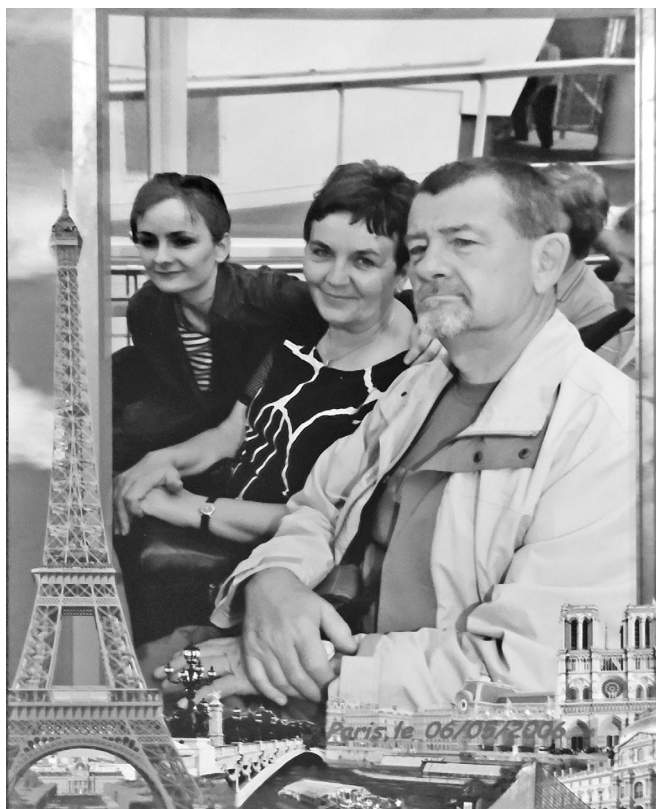
– A Társaság 1987-ben alakult Király István elnökletével, Ella asszony támogatásával.

A többlelkű Király tanár úr itt a legjobb oldaláról mutatkozott meg: bár már kevesebb kockázattal járt, mint korábban, mégsem volt egyszerű az alapítás, a programalkotás, a tisztviselők megválasztása és a gyakorlati tevékenységek sora. Kezdetben még politikusok is bolyongtak a színtéren (Király biztosítani akarta a szilárd legitimitációt), de hamarosan érdemi kérdésekkel tudtunk foglalkozni. Ennek fő eleme a Németh-életmű gondozása, az életműsorozat kiadásának befejezése, konferenciák szervezése, a kultusz ápolása, a tanulmányi versenyek rendszeres lebonyolítása; egyszóval Németh László szellemének ébren tartása volt. Hódmezővásárhely (egy időben Budapest) volt a Társaság székhelye, mindkét helyen szeretettel és szakértelemmel foglalkoztak a közös ügygel. Király halála után Grezsa Ferenc lett az elnök, az ő halála után Sándor Iván. Majd én következtem, utánam Olasz Sándor. Az ő halálát követően Füzi László lett az elnök, s mind a mai napig működünk. Ha végigpillantok e harmincnégy éves történeten, a barátság, a szeretet, az önzetlenség, az ügybuzgalom olyan megnyilvánulásaira emlékszem, amelyekkel máshol nemigen találkoztam. A szakma számomra legfontosabb képviselőivel működtem együtt, sokat utaztam, országszerte szervekedtünk jelentős helyi támogatásokat élvezve. Mellettünk állt a Németh család, nem is állt: folyamatosan mozgott, buzgólkodott. Ella néni halála után Németh László lányai léptek előtérbe. Elnökségem idejére esett a 100. születésnap ünnepségsorozat országszerte és a határokon túl Mádl Ferenc köztársasági elnök védnöksége alatt. Nagy ünnepség volt továbbá az első egész alakos Németh László-szobor felavatása Budán, a Pasaréti út és a Radna utca kereszteződésében lévő szelíd domboldalon 2006-ban.

– *Németh László mely műveit tekinti a leg meghatározóbbnak?*

– Általában három nagy életmű-szegmenst különböztet meg a szakirodalom, ezeket kelle-

ne valahogyan rangsorolni. Abban talán egyetértés van, hogy az esszéi a fontossági sorrend elején kaphatnak helyet (bár volt olyan tekintélyes elemző, aki azt állította, hogy Németh Lászlónak csak a kérdései voltak zseniálisan érvényesek, az ezekre adott válaszai nem voltak helyesek). Volt olyan jó nevű értelmező, aki a kritikaírást tekintette az életmű csúcának. Mások a regényeit nevezik a legfontosabbaknak. Ismét mások a történelmi drámáit. Azaz valamennyi életmű-szegmensnek megvannak a maga olvasói, értékelői. Arról is elgondolkodtak komoly szakemberek, hogy mely műfajtípusok múlékonyak ebben az életműben, illetve melyek maradnak meg az örökkévalóságnak. Jómagam ezeken az „opciókon” nemigen töprengem. Ha megkap egy írás – legyen az bármilyen műfajú –, nem engedem el, utánajárok, azonosítok, összehasonlítok, egyszóval feldol-

Családi hajókázás a Szajrán (2006. május 6.)

gozom. Számomra nagyon fontos Németh László – mindenféle osztályozás, besorolás nélkül.

– *Saját munkái közül melyeket tekinti a legjelentősebbeknek?*

– A monográfiák közül először a látszólag nem a sorba illőt említtem: *Szekfű Gyula a változó időkben. Életmű – fogadtatás – utókor. 1913–2016*. Ez a csaknem hatszáz oldalas könyvem hármas szempontot próbál érvényesíteni. A központi probléma itt is a fogadtatástörténet és az utókor reagálása, ám ehhez tisztázni kellett a nagy történész műveinek szerepét saját kora tudományos, ideológiai és politikai életében. Helyenként különös tekintettel a Németh Lászlóval folytatott vitájára (helyesebben: a Szekfű elleni Németh-támadásokra), hiszen a nagy rendszeralkotók örökös dilemmája, hogy hogyan tudják megrögzött igazságukat elismertetni. Azon túl, hogy bele kellett ásnom magamat a Szekfű-életműbe, az is kiderült, hogy Németh Lászlónak a magyar történelemmel kapcsolatos egynémely igazságai csak bizonyos szempontok szerint érvényesek, ha más kiindulópontot jelölünk meg, a téma színesebb és összetettebbé válik (lásd például a Habsburg-kérdést).

A monográfia-típusú könyvek közül kiemelném a *Németh László Tanú-korszakának korabeli fogadtatása*, illetve a *Németh László esszéírásának gondolati alaprégei* címűeket. A könyveimmel kapcsolatos kritikák számát tekintve nem kápráztattak el a kollégák, a megjelent kritikák viszont mind kedvezőek voltak. Sokkal fontosabb, hogy a szóban forgó könyveim a jobb könyvtárakban kint legyenek az olvasóterem polcain.

– *Eredményei mit jelentenek a Németh-, illetve a Szekfű-kutatás számára?*

– Németh László kapcsán első helyen említtem a recepciótörténet időbeli teljességét. Hamarosan megjelenő új könyvem fogadtatástörténeti monográfia: a kezdetektől napjainkig tekinti át a problémakört, számos új forrást bekapcsolva, rálátást biztosítva a teljes életműre.

Volt egy másik, érzékenyebb témám: a kilencvenes évek végétől sokat kutattam a népi-urbanus vitát, benne Németh László szerepeit. Itt az volt a kihívás, hogy néven neveztem a problémákat, s az addig nem kellő figyelemmel és bátortalanul kutatott folyamatokat helyeztem előtérbe. A 2004-ben megjelent *Helykeresések* című kötetemben olvasható egy terjedelmes tanulmány ezzel a címmel: *A zsidókérdés változatai a magyar folyóiratokban a húszas évektől a zsidótörvényekig*. Ide tartozik egy másik írásom is: *A magyar zsidóság képe Németh László tanulmányjaiban* (Hitel, 2003. 9. sz.). Mindkét eredmény újdonságot jelentett, s arra is példák, hogy léteznek ugyan kényes témák, ám kellő figyelemmel és céltudatossággal eltüntethető a homály és a félremagyarázás. Említhetem a filológiai típusú vizsgálódásaim hozadékait is: számos Németh László-írás szövegváltozatait vettem egybe, s vontam le érdemleges következtetéseket. Lényegkereső irodalomtörténésznek gondolom magam, szemben a leíró típusú szemlélettel. Jóleső izgalom volt számomra a sok-sok levéltári-kézirattári óra, melyek során Szekfű Gyula szellemi és személyes alakját igyekeztem fontos szempontok szerint közelebb hozni az olvasóhoz. Eközben az ötvenes évtizedben felkapott kommunista költő, Kónya Lajos pályáját, tündöklését és bukását is nyomon követtem, külön kötetben és szöveggyűjteménnyel egybekötve publikáltam.

– *Voltak-e esetleg törések, különös fordulatok a pályáivében?*

– Akadtak reccsenések, sőt, szívósan kellett dolgoznom azon, hogy egyáltalán elkezdődjék ez a pálya. Úgy tettem, mintha nem vettem volna észre, hogy más szél fúj a politikai berkekben, mint amelyet én szeretek. Évekig tartott, amíg ehhez alkalmazkodni tudtam, remélem, megalkuvás nélkül. Ehhez pedig az is kellett, hogy megtanuljak – írni. Ennek a szakmának is megvannak a szabályai, ráadásul a ránk leginkább jellemző modorban kell megnyilvánulni. Nemrég valamelyik munkámhoz szükség volt le-

A Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetés átvétele Kásler Miklós minisztertől (Vigadó, 2020. október 26.)

velezésem egy részének tanulmányozására. Meglepődve láttam, milyen sok levélben foglalkoznak jóindulattal a folyóirat-szerkesztők a beküldött írásaimmal, magyarázva gyengéimet. Akarat és szívósság kellett ahhoz, hogy a pályán maradhassak. Olvasni már többé-kevésbé tudtam, írni viszont meg kellett tanulnom, főleg azt kellett átgondolnom, hogy egy meghatározott műfajú íráshoz miféle eszközrendszert kell párosítani. Idővel ezek a görcsök feloldódtak, persze mind a mai napig többször átirom valamennyi munkámat, amíg a belső kontrollokon át nem mennek.

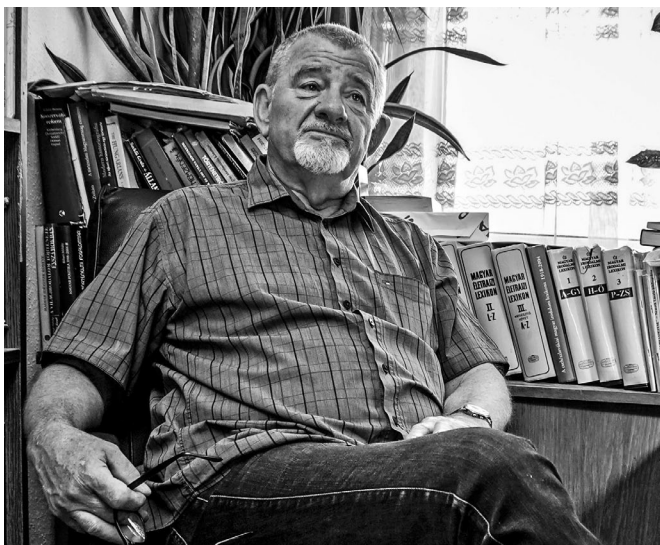
– *Maradt-e Önben esetleg hiányérzet?*

– Úgy érzem, kevés monográfiát tettem le az asztalra, márpedig én ezen a műfaji mércén mértem a teljesítményeimet (másokra ezt nem vonatkoztatom, van, aki a kritikairásban vagy az esszében verhetetlen, de nem írt monográfiát). Túlságosan sok átlagos színvonalú kritikát, recenziót írtam, s ezzel túl sok időt és erőt használtam el, bár az is igaz, hogy az első Németh Lászlóról szóló könyvem akár monográfiának – korszakmonográfiának – is nevezhető.

Az eddigi tizenkilenc könyvem közül ilyen szempontból három-négy tekinthető igazán fontosnak, bár mindegyiket szeretem és használom a további építkezéshez. S hogy mit csínálnék másképp? Magát a pályát kellett volna ügyesebben építgetnem, már az egyetemi évek alatt, kissé nehézkes gondolkodásom akkor ezt a programot nem forogta ki, nem voltam érett efféle tudóskodásra. Később pedig jöttek és mentek az esztendők, még szerencse, hogy Tamás Attila számon tartotta feladataimat. Én pedig mindig úgy gondoltam rá, mint akinek adósa vagyok.

– *Tanácsol-e valamit esetleg a ma induló fiatal irodalomtörténészeknek?*

– Nem irigylem őket. Annyi bizonyos, hogy mindenkinek meg kell tanulnia a maga leckéjét. Talán a legfontosabb tényező az adekváció, hogy ki-ki a saját természete szerint éljen és működjön, a többi menet közben megszerezhető. A politikai rendszerek, ideológiák jelenléte nehezíti a helyzetet. Az egyik a „rendszer-változással” többé-kevésbé elmúlt, ám újabb korszellem fogságába kerültünk: ránk telepe-

A dolgozószoba egyik szegletében

dett a „nyugati bolondériák” ideológiája. Felkavaró élményem volt nemrégiben Nyilasy Balázs *Megérteni az irodalmat* című könyve, amely az ezredfordulós irodalomelmélet és irodalomértés újdonságait, módozatait mutatja be és leplezi le, amelyek ellen föllépni egyet jelent bizonyos elit körökből való kirekesztettséggel. Egy időben a „posztmodern” pánik uralkodott, majd a még durvább szellemi, ideológiai, sőt politikai nyomás veszélye, helyenként gyakorlata. A kirekesztést a magam részéről nemigen bánom (megvan a magam helye egy másik rendszerben), de nem irigylem a mostani pályakezdőket, mivel el kell dönteniük, melyik oldalra állnak.

– 2020-ban a Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült. Számított az elismerésre?

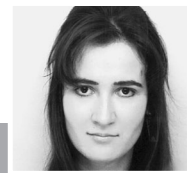
– Nem számítottam kitüntetésre. Ilyenkor örvendezik az ember, de minden kitüntetés némi borzongással és cseppnyi szégyenérzéssel is jár. A borzongás oka: hát engem olvasnak? Mi mindent tudhatnak rólam ismeretlen, meg nem nevezett emberek? És kinek jutott eszébe egyáltalán? Egyszer csak jött egy telefonhívás valamelyik fő kormányhivatalból, melyben a kisasszony sejtetni engedte a várható fejlemé-

nyeket. Ami a cseppnyi szégyenérzetet illeti: hányan megérdemelték volna a szakmából mások is ezt a kitüntetést! De nem kapták meg. Talán majd legközelebb. Mindenesetre ez már olyan fajsúlyos észrevétel az adományozó köztársasági elnök részéről, ami erősíti az önbizalmat, és további munkára ösztönöz. A kitüntetés indoklásában egyébként az eddigi kutatómunkám – középpontban Németh Lászlóval – elismerése szerepel, elég pontosan megfogalmazva.

– Milyen projekten dolgozik jelenleg?

– Nemrég adtam le a kiadónak a *Németh László életművének fogadtatása. 1925–2020* című, szintézisnek tekinthető művemet. Ebben több ezer bibliográfiai tétel feldolgozását végeztem el, megfelelő időrendi keretekbe szerkesztve az anyagokat, információkat. Végül is ez a vállalkozás és koncepció a *Székfű*-könyvem ikerpárja, még terjedelmében is hasonló. Kutatói pályám kezdetétől együtt figyeltem és lassanként újrarögzítettem e két gondolkodó életművét, hiszen mindketten koruk reprezentánsai voltak, csak együtt érthetők igazán. Méltó pályabefejezésnek gondolom ezt a két kötetet, ilyen nagy fádba már biztosan nem vágom a fejszemet. Kisebbekbe, remélem, még igen. Hamarosan vár rám egy kedves és szórakoztató feladat: kötetbe rendezni kisebb-nagyobb egyéb tanulmányaimat, recenzióimat, kisesszéimet, interjúimat. Közöttük ezt a vallomást is. S egy jó címet is kellene találni a kötethez – ez sem utolsó szellemi feladat.

László Laura

László Laura
(1990, Budapest)
esztéta, a Petőfi Irodalmi
Múzeum Oláh János-
ösztöndíjas szerkesztője